

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Regulae Iuris Bonifacę VIII we współczesnych systemach prawnych”

Dnia 27 maja 2017 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt.: „*Regulae Iuris Bonifacę VIII* we współczesnych systemach prawnych”. Głównym organizatorem wydarzenia było działające na wspomnianym Wydziale Studencko-Doktoranckie Koło Naukowe Prawa Kanonicznego *Regula Iuris*. Przedmiotem analiz młodych naukowców, doktorantów i studentów były wybrane spośród osiemdziesięciu ośmiu reguł papieża Bonifacę VIII z jego zbioru *Liber Sextus*, promulgowanego w 1298 r., a następnie włączonego do *Corpus Iuris Canonici*. Patronat nad konferencją objęła dr hab. Anna Fidelus, prof. UKSW i ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak, dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie. Opracowane w formie artykułów referaty zostały opublikowane w recenzowanej monografii wieloautorskiej.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonała dr hab. Anna Fidelus, prof. UKSW, Prorektor UKSW ds. studenckich i kształcenia. Podkreśliła obecność studentów z siedmiu ośrodków naukowych w Polsce. Podziękowała za wspólną integrację i zaangażowanie naukowe. Następnie przybyłych prelegentów, gości, studentów, doktorantów przywitał mgr lic. Radosław Gosiewski, Prezes Koła Naukowego *Regula Iuris*. Konferencja składała się z dwóch części, po dwie sesje każda. W każdej sesji wygłoszono cztery referaty.

Przewodniczącą pierwszej sesji była dr Anna Słowikowska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, która wyraziła wdzięczność za zaproszenie oraz nadzieję, że podoła powierzonym zadaniom. Pierwszy referat pt. „Wokół reguły *In alternativis debitoris est electio, et sufficit alterum adimpleri*” wygłosił dr hab. Maciej Jońca, prof. KUL. Podkreślił istnienie instytucji zobowiązania przemiennego w tej regule. Drugą prelekcję przedłożył mgr Jacek Grochowski (KUL Lublin), podejmując refleksję pt. „*Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria vel iactura*”. Uwagi na temat stanowiska prawa kanonicznego wobec lichwy w średniowieczu”. Podjął się więc próby analizy przyczyn i źródeł stosunku Kościoła do problemu lichwy, omawiając pokrótce mechanizm oddziaływania prawa kanonicznego na rynek średniowiecznej Europy w kontekście

stosowania odsetek od zobowiązań. Następnie referat pt. „Reguła *Contractus ex conventione legem accipere dinoscuntur* we współczesnych systemach prawnych” wygłosiła mgr Emilia Fijałkowska (KUL Lublin). Wykazała obecność reguły w aktualnym prawie kanonicznym, cywilnym, w polskim Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym i prawie międzynarodowym. Pierwszą sesję wieńczył wykład mgr lic. Katarzyny Iwanickiej (UKSW Warszawa) pt. „Zastosowanie reguły *Nemo potest ad impossibile obligari* we współczesnym prawodawstwie kanonicznym i cywilnym”. W prelekcji wykazała ona szerokie obowiązywanie reguły we wszystkich gałęziach prawa.

Przewodniczącym drugiej sesji był ks. dr Tomasz Smalcerz, pracownik Sądu Biskupiego Diecezji Sosnowieckiej. Pierwszym prelegentem był o. dr Przemysław Michowicz OFMConv (UPJPII Kraków). Wygłosił referat pt. „Aktualizacja XXIII Reguły Bonifacego VIII (*Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*) w obowiązujących porządkach prawnych”. Wykazał zastosowanie reguły we współczesnym prawie kanonicznym oraz w prawodawstwie państw przynależących do systemów *civil law* i *common law*. Kolejny wykład przedłożył ks. mgr lic. Maciej Maniarski (UKSW Warszawa). Poruszając temat: „Reguła *In poenis benignior est interpretatio facienda* we współczesnym prawie kanonicznym i w prawie cywilnym”, ukazał szczególne znaczenie tej zasady w stosunku do sprawcy przestępstwa. Później referat pt. „Reguła *Peccati venia non datur, nisi correcto* we współczesnych porządkach prawnych” wygłosiła mgr Jolanta Gajewska (UAM Poznań). Udowodniła aktualność tej reguły Bonifacego VIII w prawie kanonicznym i w świeckich porządkach prawnych. Sesję zakończyła prelekcja mgr lic. Natalie Grochowskiej (UKSW Warszawa/UMSC Lublin), w której poruszyła temat: „*Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*. Kilka uwag na temat pojęcia winy w polskim prawie karnym i w prawie kanonicznym”. W swoim referacie przybliżyła pojęcie winy w prawie kanonicznym i ukazała jej wpływ na odpowiedzialność karną czynu przestępnego. Porównała też pojęcie winy i odpowiedzialność sprawcy czynu w polskim prawie karnym i w prawie kanonicznym.

W drugiej części konferencji pierwszej sesji przewodniczył ks. dr Jan Dohnalik, opiekun Koła Naukowego *Regula Iuris*, Kanclerz Kurii Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego oraz kierownik Zakładu Prawa Rzymskiego w Katedrze Historii Prawa Kanonicznego WPK UKSW. Sesja rozpoczęła się od prelekcji mgr lic. Agaty Tarnackiej (UKSW Warszawa), pt. „Wszechobecność zasady *Generi per speciem derogatur*”. W swoim wykładzie ukazała zastosowanie reguły w przypadku kolizji norm prawnych

w kanonicznym oraz świeckim porządku prawnym. Przytoczyła również przykłady zastosowania reguły w porządkach prawnych państw, ze szczególnym uwzględnieniem prawa włoskiego i polskiego. Kolejnym prelegentem był ks. mgr lic. Dawid Pietras (UKSW Warszawa), który przedłożył temat: „Zastosowanie reguły *Rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore* w obowiązującym prawie kanonicznym”. Wychodząc z definicji urzędu i przytaczając niektóre z obowiązków związanych z urzędem i godnością zawarte w Kodeksie, wykazał szerokie zastosowanie tej reguły we współczesnym prawie Kościoła katolickiego. Następnie swój wykład zaprezentował Piotr Maciaszek (UKSW Warszawa). Poruszył temat: „Znaczenie reguły *Ea, quae fiunt a iudice, si ad eius non spectant officium, viribus non subsistunt* w analizie współczesnych stosunków państwo-Kościół na przykładzie stosunków Kościoła katolickiego z Rzeczpospolitą Polską”. W wykładzie scharakteryzował zasadę poszanowania autonomii i niezależności porządków przez Rzeczpospolitą Polską i Kościół katolicki. Posłużył się przykładem zarzutów o ingerencję Kościoła w procedury legislacyjne dot. aborcji, związków partnerskich i procedury *in vitro*. Ostatnim prelegentem sesji był mgr lic. Marek Woźnicki (UKSW Warszawa), referując temat: „Synod diecezjalny i Rada kapłańska jako organy pomocnicze biskupa diecezjalnego w wykonywaniu władzy rządzenia (*Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari*)”. W prelekcji omówił tryb działania i kompetencje tych organów kolegialnych w odniesieniu do ww. reguły Bonifacego VIII i ich wpływ na decyzje podejmowane przez biskupa diecezjalnego.

Przewodniczącym ostatniej sesji był ks. dr Piotr Wierzbicki, wykładowca prawa kanonicznego z Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie oraz Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie, prefekt tegoż seminarium jak również wieloletni osobisty sekretarz Prymasa Polski ks. Józefa Kardynała Glempa Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego. Pierwszym prelegentem był mgr lic. Igor Kilanowski (UKSW Warszawa/SWPS Warszawa), który przygotował temat: „Instytucja pełnomocnika (adwokata) we współczesnych systemach prawnych (*Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit*)”. Poruszył w nim normy prawne dotyczące adwokata i pełnomocnika, ze szczególnym uwzględnieniem kanonicznego procesu karnego, procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa oraz postępowania sądowego w polskim systemie prawnym. Kolejny wykład przedłożył Dawid Niemczycki (UKSW Warszawa). Przygotował temat: „*Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum*. Zawarcie małżeństwa przez pełnomocnika. Analiza porównawcza kanonicznego

i świeckiego systemu prawnego”. Trzeci wykład pt.: „Realizacja prawa do obrony pozwanego w prawie polskim i w prawie kanonicznym ze szczególnym uwzględnieniem spraw o rozwód i o stwierdzenie nieważności małżeństwa (*Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur*)” przedłożył mgr Tomasz Trojnar (UKSW Warszawa). Dokonał analizy na tle porównawczym przyjętych rozwiązań prawnych dotyczących prawa do obrony występujących w prawie polskim i kanonicznym. Ukazał również istotowe różnice procesu kanonicznego o stwierdzenie nieważności małżeństwa a procesu o uzyskanie rozwodu w prawie cywilnym. Ostatni wykład w konferencji wygłosił mgr Bartłomiej Chyłka (UJ Kraków/UPJPII Kraków), poruszając temat: „Recepcja reguły *Ratihabitionem retrahit, et mandato non est dubium comparari* w europejskich porządkach prawnych i w prawie kanonicznym”.

Podsumowania obrad dokonał ks. dr Jan Dohnalik, opiekun naukowy Koła *Regula Iuris*, który podziękował za przybycie wszystkim gościom z różnych ośrodków akademickich w Polsce. Ponadto, wyrazy uznania za wkład w organizację sympozjum skierował do wszystkich członków Koła Naukowego. Kończąc obrady Ksiądz Dohnalik serdecznie podziękował ks. prof. dr. hab. Henrykowi Stawniakowi za wsparcie oraz objęcie patronatem honorowym. Słowa podziękowania skierowane zostały również do prof. UKSW dr. hab. Anny Fidelus. Ponadto, serdeczne podziękowania za materialne i promocyjne wsparcie wydarzenia popłynęły do Zarządu Samorządu Doktorantów UKSW, Zarządu Samorządu Studentów UKSW oraz Fundacji Niezależnych Inicjatyw Studenckich im. kard. S. Wyszyńskiego.

Ksiądz Dohnalik podkreślił, że ma nadzieję, iż za rok spotkamy się na kolejnym sympozjum naukowym dedykowanym młodym naukowcom, doktorantom i studentom zainteresowanym tematyką prawa kanonicznego, a także, że taka naukowa integracja i wymiana myśli stanie się cyklicznym wydarzeniem Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

ks. Dawid Pietras

Rafał Borowy

Wydział Prawa Kanonicznego UKSW